

УДК 025.4(73)

ПОНЯТТЯ ПРЕДМЕТНИХ РУБРИК В АМЕРИКАНСЬКОМУ БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВІ

Розкриваються обсяг та зміст поняття «предметна рубрика» за найновішими американськими фаховими джерелами. Особливу увагу приділено Списку предметних рубрик Бібліотеки Конгресу США як найповнішому і найвичерпнішому їхньому зібранню.

Ключові слова: предметна рубрика, Список предметних рубрик Бібліотеки Конгресу, Предметні рубрики М. Сіарс, Медичні предметні рубрики.

Раскрываются объем и содержание понятия «предметная рубрика» согласно последним американским библиотечным источникам. Особое внимание уделяется Списку предметных рубрик Библиотеки Конгресса США как наиболее полному и исчерпывающему их собранию.

Ключевые слова: предметная рубрика, Список предметных рубрик Библиотеки Конгресса, Предметные рубрики М. Сіарс, Медицинские предметные рубрики.

In the focus of this paper is the concept of «subject heading» according to the latest American LIS sources. Special attention is paid to the Library of Congress Subject Headings as the largest and most comprehensive list of headings.

Keywords: subject heading, Library of Congress Subject Headings, Sears Subject Headings, Medical Subject Headings.

ОБСЯГ і зміст поняття «каталогізація» в сучасному американському бібліотекознавстві досить суттєво відрізняються від українського. Відмітною особливістю є те, що це поняття включає значно більшу кількість процесів і до певної міри відповідає українським термінам «опрацювання», «обробка», які були поширені раніше і живаються нині у невеликих бібліотеках. Приміром, поняття «каталогізація» в американських бібліотеках означає і такий абсолютно необхідний, але фактично відсутній в українських бібліотеках процес, як авторитетний контроль, а також *тематичний* або *змістовий* чи, якщо перекладати буквально, *предметний аналіз (subject analysis)* [1, с. 287] – тобто аналіз і розкриття змісту документа за допомогою предметних рубрик та індексів класифікації. Кілька варіантів перекладу свідчать про те, що сталий відповідник до subject analysis відсутній в українському бібліотекознавстві, як, до речі, і в російському. Цей англійський термін навіть не ввійшов до останнього англо-російського словника з бібліотечної та інформаційної діяльності [2].

Визначення та відбір предметних рубрик, котрі в американських бібліотеках складають невід'ємну частину поняття «каталогізація», у більшості українських бібліотек, і навіть у деяких національних, взагалі не здійснюються. Надання предметних рубрик лише порівняно недавно почало впроваджуватися у деяких найбільших бібліотеках – Національній парламентській, Національній медичній, Львівській національній ім. В. Стефаника, Національного університету «Києво-Могилянська академія» тощо. Російські бібліотеки, зокрема головні, зорієтувалися досить вчасно й у своїх онлайн-каталогах почали використовувати їх також.

У цьому зв'язку цікаво навести твердження авторів книги, виданої у Лондоні, про те, що поєднання схем класифікації та списку предметних рубрик, яке допомагає бібліотекарям організувати інформаційні ресурси, а читачам знайти їх, застосовується у біблі-

отеках впродовж багатьох років і використовується для організації інформаційних ресурсів у кожній бібліотеці – великій і малій – у всьому світі [3, р. 13]. Як це нерідко буває, автори під «усім світом» розуміли близький їм західний світ, з яким українські реалії не завжди узгоджуються.

Тому метою цієї статті є розгляд такого характерного для американського бібліотекознавства аспекта *предметного* або *тематичного аналізу*, як вибір та надання предметних рубрик. Зокрема, розглядаються поняття «предметна рубрика», «список предметних рубрик», а також «Список предметних рубрик Бібліотеки Конгресу» як найпоширеніший і найхарактерніший приклад зібрання предметних рубрик, і не лише для США. Побіжно також зупинимося на інших характерних прикладах, таких як *Медичні предметні рубрики*, більше відомі за англійською аббревіатурою MeSH [1, с. 325], *Предметні рубрики М. Сіарс*.

Тлумачний словник Американської бібліотечної асоціації (АБА) визначає поняття «предметна рубрика» (subject heading) [1, с. 288] таким чином: «*Предметна рубрика* – це точка доступу до бібліографічного запису, яка складається зі слова чи фрази, котрі визначають тему/предмет твору(ів), що їх містить бібліографічна одиниця» [4, р. 220].

За визначенням іншого фахового словника, укладеного бібліотекарем університету Західного Коннектикуту Джоан Рейтц, предметна рубрика – це «найбільш специфічне слово чи фраза, що описує тему чи одну з тем твору, відібране зі списку визначених термінів (контрольованого словника) й надане як додатковий вхід до бібліографічного запису, щоб служити точкою доступу у бібліотечному каталозі. Предметна рубрика може бути розділена на підрубрики (наприклад: **Бібліотеки – Історія – 20 століття**) чи включати визначник у дужках для семантичного уточнення, як то: **Миші (Комп'ютери)**. Використання перехресних посилань для відобра-

Н. Стрішенець

ження семантичних зв'язків між предметними рубриками називається сполучною структурою. Процес вивчення змісту нових видань та присвоєння відповідних предметних рубрик є *тематичним/предметним аналізом* [5, р. 691].

Лаконічніше визначення знаходимо в третьому виданні «Тезауруса з інформаєзнавства, технології та бібліотечної справи» Американського товариства інформаєзнавства та інформаційної технології: «*Предметні рубрики* – це слова, фрази, визначники, що використовуються для відображення змісту документів чи їх частин; зазвичай використовуються попередньо поєднані терміни для складних понять» [6, р. 124].

Нагадаємо, що «попередньо поєднані» (precoordinated) або, якщо перекладати буквально, «попередньо координовані» терміни предметизації – це складні терміни, які формулюються заздалегідь і входять до списків предметних рубрик. Візьмемо для ілюстрації реально існуючий ланцюжок рубрик із сайту Бібліотеки Конгресу: *Збереження природних ресурсів – Право та законодавство – Україна (Conservation of natural resources – Law and legislation – Ukraine)*. Як бачимо, складні рубрики передбачаються у Списку предметних рубрик Бібліотеки Конгресу, і окремі слова в них поєднані укладачами Списку попередньо, тоді як у постпоєднувальній чи посткоординованій (postcoordinated) системі предметизації окремі слова: *збереження, природні ресурси, право, законодавство (conservation, natural resources, law, legislation)* користувач мав би сам поєднувати й узгоджувати (координувати) у необхідному для пошуку порядку.

Уявити місце поняття «предметна рубрика» у системі знань допомагає Тезаурус Американського товариства інформаєзнавства та інформаційної технології. Вищим в ієрархії від *предметної рубрики* у ньому визначено поняття «терміни предметизації» (index terms) [1, с. 161], а пов'язаними: *дескриптори* (descriptors), *ключові слова* (keywords), *списки предметних рубрик* (subject heading lists), *словниковий контроль* (vocabulary control) [6, р. 124]. При цьому варто зауважити, що *дескриптори* у багатьох контекстах можна розглядати як синоніми до терміна «предметна рубрика», оскільки вони також належать до контрольованих словників, тоді як *ключові слова* – скоріше як антоніми, адже вони є довільно вибраними й можуть бути по-різному сформульовані.

У «Міжнародній енциклопедії з інформаєзнавства та бібліотекознавства» відомості про *предметні рубрики* включено до статті «Організація інформації» [7, р. 482–483], а отже віднесено до поняття «організація інформації». У попередньому випадку, у Тезаурусі, це також зроблено, але опосередковано (поняття «предметизація» визначено складовою організацією інформації).

Цікаво простежити еволюцію поняття «предметна рубрика». Коротенький історичний екскурс свідчить, що початково, з XIX ст., предметні рубрики використовувались як заголовки описів у предметних каталогах, і відповідно за їхнім алфавітом розставлялися

картки. Перше значення «heading» у перекладі з англійської – *заголовок*. Відповідно, одне зі значень «subject heading» – *предметний* або *тематичний заголовок*. Він виносився на початок основного чи додаткового бібліографічного опису і служив відправною точкою при організації предметного чи словникового карткового каталогу та пошуку в ньому. В одному з фахових словників 1941 р. першим варіантом перекладу subject heading якраз запропоновано «предметний заголовок» і лише другим – «предметна рубрика» [8, с. 73].

Предметні та словникові каталоги були дуже характерними для США. В Україні вони не набули поширення. У 1920-ті роки предметний каталог став певною мірою популярним у нас, його називали тоді предметовим або річевим [9]. Проте, починаючи з 1930-х рр., він з ідеологічних причин був масово замінений на систематичний, який ґрунтувався на так званій марксистсько-ленінській класифікації наук. У США в цей час спостерігався найбільший розвиток теорії й практики. Предметним рубрикам приділялася велика увага, адже в предметних каталогах вони служили заголовками опису і тому мали бути послідовними й стандартизованими.

В онлайнному каталозі місцезнаходження елемента бібліографічного опису не впливає на пошукові можливості, й предметні рубрики не обов'язково виносити в заголовки, щоб вони стали пошуковим елементом. У структурі електронного запису для них передбачено окреме поле, і звичним стало використовувати поняття «subject heading» як *предметну рубрику*, а не *предметний* чи *тематичний заголовок*.

Отже, предметні рубрики поряд зі штучною мовою індексів класифікації застосовуються в усіх типах американських бібліотек для вербальної репрезентації тематики, представленої в інформаційних ресурсах.

Безпосередньо з розглянутим поняттям пов'язано інше – «список предметних рубрик» (СПР). Відповідно до словника АБА, список предметних рубрик (subject heading list) [1, с. 288] – це «стандартний список термінів, призначений для використання в якості предметних рубрик, або з усіх галузей знань (як СПР Бібліотеки Конгресу), або з певної предметної галузі, що включає посилання до чи від кожного терміна, примітки з поясненням обсягу або вживання певних рубрик й іноді відповідні розділи класифікації» [4, р. 220].

За Тезаурусом Американського товариства інформаєзнавства та інформаційної технології, вищим в ієрархії поняттям щодо *списку предметних рубрик* є поняття *контрольований словник (controlled vocabulary)* [1, с. 91], тоді як підпорядкованими – СПР *Бібліотеки Конгресу* та *Предметні рубрики М. Сіарс*, а пов'язаними – *предметна каталогізація, предметні рубрики, тезауруси* [6, р. 123].

Таким чином, *Список предметних рубрик* – це тип контрольованих словників, серед яких найзначнішими і найуживанішими у США є згадуваний вже *СПР Бібліотеки Конгресу* (Library of Congress Subject Headings, LCSH) [1, с. 182], а також *Пред-*

метні рубрики *M. Sears* (Sears Subject Headings, Sears) [1, с. 266] та *Медичні предметні рубрики* (Medical Subject Headings, MeSH) [1, с. 195].

Перший СПР АБА був опублікований у США ще в 1885 р. Він базувався на рубриках п'яти головних каталогів того часу, серед яких каталоги Бостонської та Гарвардської бібліотек [10, р. 77]. Друге, переглянute, видання списку, вийшло 1905 р. Отже, американській практиці вживання предметних рубрик у каталогізації вже понад 100 років. У головній бібліотеці країни – Бібліотеці Конгресу, рубрики вживаються з кінця XIX ст. Побудовані вони були частково на СПР, виданому АБА і доповненому рубриками, необхідними для матеріалів Бібліотеки Конгресу. Перший список друкувався окремими випусками впродовж 1909–1914 рр. Із того часу рубрики перевидавалися багато разів і поширилися далеко поза межі США спочатку через друковану картку Бібліотеки Конгресу, з 1976 р. – за допомогою мікрофіш, а з 1988 р. – на компакт-дисках і, звичайно, через онлайнвий доступ. У 2000 р. у Нью-Йорку вийшла книга «Століття Предметних рубрик Бібліотеки Конгресу: Сто років з системою Предметних рубрик Бібліотеки Конгресу», де висвітлено вагомий етап їхнього розвитку [11].

Нинішня назва «Предметні рубрики Бібліотеки Конгресу» (“Library of Congress Subject Headings”, скор. LCSH) з'явилася у 1975 р. Починаючи з 11-го видання рубрик у 1988 р. і по 2007 р., їхня друкована версія у п'яти томах перевидавалася щороку. Постійно оновлювана електронна версія доступна шляхом передплати, зокрема, через Classification Web або *Класифікацію на вебi* (<http://classweb.loc.gov>), котра містить електронний варіант кількох томів СПР Бібліотеки Конгресу, поєднаний з 41 томом Класифікації Бібліотеки Конгресу з відповідною кореляцією між діленнями класифікації та предметними рубриками. Таким чином, СПР Бібліотеки Конгресу представлено в усіх існуючих нині форматах: картковому, мікрофільмованому, друкованому, на диску, у вебi, в т. ч. у поєднанні з класифікацією.

Останнє, 31-ше його видання, що вийшло в 2008–2009 рр., містить 308 000 рубрик та посилань [12]. Вперше звичний червоний п'ятитомник розширено до шести томів. Крім п'яти основних, підготовлено новий том – «Додаткові словники», що включає типові підрубрики – форми видання, жанру, дитячі предметні рубрики тощо [13].

Отже, *СПР Бібліотеки Конгресу* є найвідомішим зібранням предметних рубрик, що широко використовується не лише в англомовному світі [14], але й за його межами. В Україні, наприклад, за ним працює бібліотека Українського католицького університету у Львові. Список містить рубрики, котрі складаються з одного слова або зі складних термінів у комбінаціях «рубрика – підрубрика» та цілих фраз. Ланцюжок: *рубрика – підрубрика – підпідрубрика* може бути довгим, і підтримувати послідовність у різних каталогах – непросто. Оскільки предметні рубрики розвиваються впродовж століття, то за цей час вживалися різні варіанти, які співіснують у списку. Іноді це

спричинює брак послідовності й викликає певні нарікання.

Характерною ознакою поняття «Список предметних рубрик Бібліотеки Конгресу», котра нерідко згадується в літературі, є їхня американоцентричність, тобто орієнтованість переважно на головну бібліотеку США. Що це означає? Проілюструємо на прикладах, вибраних із онлайнного каталогу цієї Бібліотеки. Приміром, виданню, присвяченому музеям Риму, присвоєно рубрики: *Art museums – Italy – Rome (City)*, тоді як музею американського міста *Сан-Дієго*: *San Diego Museum of Art – Catalogs*. Таким чином, якщо у першому випадку: *Музеї образотворчого мистецтва – Італія – Рим* (місто) обов'язково подається рубрика з назвою країни (Італія), то у другому: *Музей образотворчого мистецтва Сан-Дієго – Каталоги* не зазначається не лише країна (вважається само собою зрозумілим, що це США), а, як бачимо, навіть штат. Хоча взагалі його включають до списку рубрик.

Окрім американоцентричності (що зрештою зрозуміло, адже розроблялися і наповнювалися рубрики у США), разом з їхнім поширенням країнами світу бібліотекарі вже з кінця 1960-х рр. почали вказувати й на таку ознаку, як упередженість, а саме: переважання в їхньому наповненні європейської культури. У 1971 р. американський бібліотекар С. Берман написав цілу книгу «Упередженості та антипатії: Трактат про рубрики Бібліотеки Конгресу, що стосуються людей», в якій пропонував альтернативні рубрики, доповнення, вказував на упередженість, необхідність вилучення окремих із них тощо [15].

Основні зміни після виходу у світ цієї праці стосувалися рубрик, які можна було при бажанні розцінити як расистські, антисемітські, такі, що визнають нерівність жінок у суспільстві, образливі для цілих регіонів (наприклад, назву рубрики «Недорозвинені регіони» було змінено на «Країни, що розвиваються») тощо. Практично незмінними залишилися рубрики, що стосувалися християнської релігії, а також з історії та географії США, котрі, як вважав автор, могли бути незрозумілими для читачів поза межами країни [16, р. 127–128].

В одному з останніх оглядів літератури з каталогізації та класифікації відзначається, що дискусії навколо предметних рубрик Бібліотеки Конгресу тривають. Їх критикують за негнучкість, синтаксичну структуру, оновлюваність, упередженість, брак специфічності. Продовжуються дебати щодо можливої заміни їх ключовими словами [17, р. 155]. Тим часом це не завадило поширенню СПР у світі, особливо разом із експортом технології онлайнного каталогу, до складу якого вони входили [16, р. 124].

З розвитком комп'ютерних технологій поняття тематичного аналізу та предметних рубрик почали зазнавати змін і навіть поставлені під сумнів. У зв'язку з цим доречно згадати про один цікавий документ, який з'явився у березні 2006 р. у США. Підготовлений він був бібліотекарем Корнельського університету Карен Келхоун на замовлення Бібліотеки Конгресу і називався «Природа каталогу, що змінюється, та його інтеграція з іншими пошуковими

засобами» [18]. В ньому автор, окрім іншого, навівши деякі критичні думки опитаних нею бібліотекарів щодо Предметних рубрик Бібліотеки Конгресу, висловила сумнів щодо їхньої ефективності у новому середовищі [18, р. 18].

Документ мав значний розголос у бібліотечному світі завдяки публікації відгуку на нього Томаса Манна – співробітника головної читальної зали Бібліотеки Конгресу [19]. Переважна більшість фахівців цієї Бібліотеки висловилися за збереження предметних рубрик. Відомий бібліотекознавець Майкл Горман взагалі вважає, що заміна Предметних рубрик неконтрольованим вільнотекстовим пошуком викличе наукову катастрофу [20, р. 14].

У 2008 р. у документі Робочої групи, яку було створено в головній бібліотеці США для вивчення майбутнього бібліографічного контролю у новому електронному середовищі, підкреслювалося, що «предметний аналіз є серцевинною функцією каталогізації, а СПР Бібліотеки Конгресу має велике значення для забезпечення контрольованого тематичного доступу до видань й широко використовується у бібліотечному співтоваристві» [21, р. 34]. Цікаво, що фахівці цієї групи погодилися, що цей визнаний потужний інструмент організації інформації страждає від структури, яка є громіздкою як з адміністративної точки зору, так і з боку її автоматизації [21, р. 34]. Крім того, у минулому рубрика у Списку з'являлася лише після того, як вона була присвоєна виданню, що надійшло до Бібліотеки. А отже, Список містив лише рубрики, які охоплювали коло видань, що потрапили до фондів. Тому використання його іншими, особливо спеціальними бібліотеками, могло бути обмеженим.

Щоб зробити Список легким у використанні, така потужна структура, як OCLC (Онлайнний комп'ютерний бібліотечний центр), ініціювала розробку схеми предметних рубрик із полегшеним синтаксисом, поклавши в основу СПР Бібліотеки Конгресу. Називається нова схема FAST (Faceted Application of Subject Terminology) – Фасетне застосування предметної термінології [22]. Літератури з цього питання не надто багато. Відомо, що FAST складається з восьми різних фасет (тематична, географічна, імена осіб, назви колективів, форми, хронологічна, назва як предмет, назва конференцій/нарад). FAST продовжує використання підрубрик і залишає ієрархічну структуру Списку. Його головною відмінністю від СПР є те, що в рубриці підрубрики повинні належати тому самому фасету, що й основний заголовок. Тобто тематичні рубрики можуть підрозділятися іншими тематичними, географічні – географічними тощо [22, р. 92].

Незважаючи на певну критику, СПР Бібліотеки Конгресу є найпоширенішим методом розкриття бібліотечних фондів. Для шкільних, публічних бібліотек передбачено однотомне скорочене видання: Предметні рубрики М. Сіарс (Sears subject headings), які виходять кожні 5 років [23].

Характерним прикладом поняття «Список предметних рубрик» є також один із найвідоміших не лише у США, але й у світі спеціалізованих списків – Пред-

метні рубрики в галузі медицини Національної медичної бібліотеки США (Medical Subject Headings). До речі, саме це зібрання предметних рубрик у публікації однієї з найповажніших українських бібліотек чомусь названо класифікацією. Це, звичайно, плутанина понять. Сама Національна медична бібліотека США називає MeSH також тезаурусом, а рубрики, з яких він складається, – дескрипторами, як у тезаурусі (www.nlm.nih.gov/pubs/factsheets/mesh.html). Як зазначає А. Тейлор, чітка ієрархічна структура і зосередженість на одній галузі надає Списку медичних рубрик ознак тезауруса [10, р. 352]. Водночас використання у ньому попередньо поєднаних або координуваних термінів, наприклад, «Реформа охорони здоров'я» (*Health Care Reform*); «Амбулаторні хірургічні процедури» (*Ambulatory Surgical Procedures*), робить його спорідненим із СПР. Існує також перелік підрубрик, які додаються до рубрик основного списку. Але, звичайно, це не класифікація.

MeSH оновлюється щорічно і використовується для надання тематичного доступу до кожного бібліографічного запису, що створюється в Національній медичній бібліотеці США, – чи призначений він для її каталогу, чи для відомої бази даних MEDLINE, підготовкою якої також займаються фахівці цього закладу. Цікаво відзначити, що з 2008 р. друкована версія MeSH більше не видається. Нині це повністю е-ресурс, до якого є відкритий доступ (див. National Library of Medicine. Medical Subject Headings // <http://www.nlm.nih.gov/mesh>).

Отже, і в е-столітті предметний пошук не втрачає своєї ваги. Незважаючи на те, що, як відзначає К. Фішер, критика на адресу предметних рубрик триває вже протягом останніх 60 років і має на меті зробити список гнучкішим і легшим у використанні, всі погоджуються, що немає кращого, більш вичерпного засобу контрольованого словника, і Предметні рубрики Бібліотеки Конгресу залишаються стандартом для всіх бібліотек – від наукових до масових та спеціальних [24]. Водночас визнається потенціал комп'ютерної предметизації у практиці предметного аналізу. Особливо для робіт, повний текст яких доступний в електронній формі, ставиться питання про можливість комп'ютерного аналізу та предметизації, допомоги каталогізаторам, доповненні чи навіть заміни традиційного інтелектуального предметного аналізу [21, р. 36], що дозволить переглянути традиційні уявлення про предметний аналіз та предметні рубрики.

Список використаної літератури

1. Стрішенець Н. В. Англо-український словник-довідник бібліотечно-інформаційної термінології / Надія Стрішенець ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. Вернадського. – К. : НБУВ, 2004. – 329 с.
2. Англо-русский словарь по библиотечной и информационной деятельности / сост. и рук. проекта Д. Ричардсон. – СПб. : Профессия, 2005. – 267 с.
3. Chowdhury G. G., Chowdhury S. Organizing Information from the Shelf to the Web / G. G. Chowdhury and Sudatta Chowdhury. – London : Facet Publishing, 2007. – 230 с.
4. The ALA Glossary of Library and Information Science / H. Young, ed., with the assistance of T. Belanger... [et al.]. – Chicago : American Library Association, 1983. – XVI, 245 p.

5. Reitz, J. M. Dictionary for library and information science / Joan M. Reitz. – Westport, CT ; London : Libraries Unlimited, 2004. – 788 p.
6. ASIS&T thesaurus of information science, technology, and librarianship / ed. by A. Redmont-Neal, M. M. K. Hlava ; American Society for Information Science and Technology. – 3rd ed. – Medford, N.J. : Information Today, Inc., 2005. – 255 p.
7. Anderson J. D. Organization of knowledge / James D. Anderson // International Encyclopedia of Information and Library Science / ed. by J. Feather, P. Sturges. – 2nd ed. – London ; New York : Routledge, 2003. – 688 p.
8. Англо-русский словарь библиотечных терминов / сост. В. Ф. Сахаров и Т. П. Соколова ; Коммунист. политико-просветит. ин-т им. Н. К. Крупской, ГПБ им. М. Е. Салтыкова-Щедрина. – Л., 1941. – 91 с.
9. див. Хроніка // Бібліол. вісті. – 1925. – № 1/2. – С. 168 (згадується доповідь А. І. Калішевського «Про річевий каталог» на конференції наукових бібліотек РСФСР у грудні 1924 р.).
10. Taylor A. G. The organization of information / Arlene G. Taylor and Daniel N. Joudrey. – 3rd ed. – Westport, CT ; London : Libraries Unlimited, 2009. – 512 p.
11. The LCSH Century : One Hundred Years with the Library of Congress Subject Headings System / ed. by Alva T. Stone. – New York : Haworth Information Pr., 2000. – 249 p.
12. Library of Congress Subject Headings / Library of Congress. Office for Subject Cataloging Policy. – 31st ed. – Washington, D. C. : Cataloging Distribution Service, Library of Congress, 2008–2009. – 5 vol.
13. Library of Congress subject headings. Supplementary vocabularies : free-floating subdivisions, genre/form headings, children's subject headings / prepared by the Policy and Standards Division, Library Services. – Washington, D.C. : Library of Congress, Cataloging Distribution Service, 2009.
14. Наприклад, Національна бібліотека Австралії адаптує та використовує СПР, див. Wong W., Dellit A. Subject cataloguing: faster, better, cheaper / Wan Wong, Alison Dellit // www.nla.gov.au/openpublish/index.php/nlasp/article/view/1044/1313. – Доступ 8.04.2010.
15. Berman S. Prejudices and antipathies : a tract on the LC subject heads concerning people / Sanford Berman. – Metuchen, N. J. : Scarecrow Press, 1971. – 249 p.; у 1993 р. книгу С. Бермана знову було перевидано: Berman S. Prejudices and antipathies : a tract on the LC subject heads concerning people / by Sanford Berman; with a foreword by Eric Moon. – Jefferson, N.C. : McFarland & Co., 1993. – XVII, 211 p.
16. Knowlton A. S. Three decades since Prejudices and Antipathies: A study of changes in the Library of Congress Subject Headings / Steven A. Knowlton // Cataloging and Classification Quarterly. – 2005. – Vol. 40, N. 2. – P. 123–132.
17. El-Sherbini A. M. Cataloging and Classification: Review of the literature 2005-06 / Magda A. El-Sherbini // Library Resources and Technical Services. – 2008. – Vol. 52, N. 3. – P. 148–163.
18. Calhoun K. The changing nature of the catalog and its integration with other discovery tools: Prepared for the Library of Congress. Final report. March 17, 2006 / Karen Calhoun // www.loc.gov/catdir/calhoun-report-final.pdf. – Доступ 04.09.2009 р.
19. Mann T. What is going on at the Library of Congress? June 19, 2006 / Tomas Mann // www.guild2910.org/AFSCMEWhatIsGoingOn.pdf. – Доступ 08.09.2009.
20. Oder N. The end of LC subject headings? Report on catalog revamp provokes strong reactions / Norman Oder // Library journal. – 2006. – May 15. – P. 14–15.
21. On the Record: Report of the Library of Congress Working Group on the future of Bibliographic control. January 9, 2008. – www.loc.gov/bibliographic-future. – Доступ 09.11.2009.
22. Jin Q. Is FAST the right direction for a new system of subject cataloging and metadata? / Qiang Jin // Cataloging and Classification Quarterly. – 2008. – Vol. 45, N. 3. – P. 91–109.
23. Sears List of Subject Headings / ed. by Joseph Miller. – 19 ed. – New York : H. W. Wilson, 2007.
24. Fischer S. K. Critical views of LCSH, 1990-2001: The third bibliographic essay / Karen S. Fischer // Cataloging and Classification Quarterly. – 2005. – Vol. 41, N. 1. – P. 63–109.

ПОСТАТІ УКРАЇНСЬКОГО КНИГОЗНАВСТВА

УДК 015-05(477)

КНИГОЗНАВЕЦЬ, ПУБЛІЦИСТ, ІСТОРИК

(До 115-річчя від дня народження Л. Биковського)

У статті висвітлюються основні періоди життя і діяльності книгознавця, бібліографа, історика та публіциста Л. Биковського й дослідження доробку науковця українськими та зарубіжними книгознавцями.

Ключові слова: бібліографічні студії, бібліографія, книгознавство, бібліографічна спадщина.

В статті освещаются основные периоды жизни и деятельности книговеда, библиографа, историка и публициста Л. Биковского и исследования его наследия украинскими и зарубежными книговедами.

Ключевые слова: библиографические студии, библиография, книговедение, библиографическое наследие.

The article examines the cardinal life and work periods of the bibliologist, bibliographer, historian and publicist L. Bykovskyy and studies of his attainments made by Ukrainian and foreign bibliologists.

Key words: bibliological studies, bibliography, bibliography, bibliographical heritage.

ЦЬОГО року виповнилося 115 років від дня народження бібліографа, книгознавця та дослідника української культури і науки Лева Устимовича Биковського. До знаменної дати в Музеї книги і друкарства України 28 квітня було відкрито ювілейну книжкову виставку «Дон Кіхот укра-

їнської бібліології», що стала помітною подією в культурному житті м. Києва. Передбачається проведення ще ряду заходів.

Творчий доробок Л. Биковського – це понад 530 друкованих праць і рукописів з питань книгознав-

Н. Казакова